

umhvervisstovan

Skúgvoy

Byrjan av verndarmáli

Fyri at verja náttúrumargfeldið í Føroyum, kunnu verndarøki, so sum náttúrufriðøki, landslagsverndarøki og tjóðgarðar, verða skipaði við heimild í náttúruverndarlógini. Eitt verndarøki fær eina ávísa lögfrøðiliga støðu, sum tryggjar serliga virðismikla náttúru fyri eftirtíðina. Verndarøki eru við til at varða um djóra- og plantusløg, náttúrusløg og vistskipanir, og kunnu eisini vera týdningarmikil fyri útlív og mentanararv.

Við hesum faldara verður alment boðað frá, at arbeitt verður við at gera eina verndarætlan fyri Skúgvoy ella partar av oynni, har tað m.a. verður mett um, hvørjir verndarflokkar eru egnaðir í økinum.

SIG OKKUM TÍNA HUGSAN

Skúgvoy hýsir einum stórum fuglameingi bæði í berginum og haganum. Kort av oynni sæst aftast í faldaranum.

Skúgvoy hevur týðandi náttúruvirði, ríka mentanarsøgu og verður høgt mett - bæði av fólki sum búgva har og sum vitja.

Fleiri viðurskifti eru, sum eiga at verða gjølliga lýst, áðrenn ein møgulig vernd av økinum verður sett í gildi. Tí ynskja vit at lýsa økið so væl sum gjørligt í mun til náttúru, lendisnýtslu, siðsøgulig støð og annað.

Afturat hesum vilja vit hava tína hugsan, og fara t.d. at spyrja um:

- Kennir tú serlig náttúru-, landslags- ella mentanarvirði, sum vit eiga at vera varug við?
- Brúkar tú økið á nakran serstakan hátt, sum eigur at verða tikin við í viðgerðina?
- Hvat heldur tú um portur, gøtur ella líknandi undirstøðukervi ætlað ymsum brúkarum av økinum?
- Hvat skal gerast, so at tú skalt vera væl nøgd/ur við bæði økið og umsitingina av økinum?
- Eru viðurskifti uttan fyri økið, sum kunnu verða ávirkað av eini møguligari vernd innanfyri?
- Hevur tú hugsanir um slag av vernd og markaseting?

Um tú ikki nýtir hetta høvið at geva títt íkast til tilgongdina, verður aftur møguleiki at gera vart við tína hugsan, tá ein ítøkilig verndarætlan fer í hoyring.

Tú kanst senda tínar viðmerkingar í brævi ella telduposti til:

Umhvørvisstovan
Postboks 2048
FO-165 Argir

Teldupostur: us@us.fo

Freist: týsdagin 17. desember 2024

BAKGRUND

Skúgvoy hevur síðani 2012 verið eitt Ramsarøki, og í 2024 heittu Skúgvoyar kommuna og hagastýrini í oynni á Umhvørvisstovuna um at taka stig til at verja oynna sambært náttúruverndarlógini.

Eins og Mykines og Nólsoy, er Skúgvoy eitt Ramsarøki, og hevur sostatt altjóða týdning sum búøki hjá fugli. Í Ramsar-nevndini fyri Skúgvoy eru umboð fyri m.a. kommunu, myndugleikar og hagastýri, og nevndin hevur í fleiri ár arbeitt við átøkum fyri at verja fugl og umhvørvi teirra. Herímillum eru átøk, sum skulu fyrbyggja, at rotta kemur í oynna, og átøk, sum hava til endamáls at skipa ferðavinnu.

Varða um lívmargfeldið

Føroyar tóku í 1993 undir við altjóða lívmargfeldissáttmálanum, sum hevur til endamál at verja lívmargfeldið. Útgávan av bókini “Føroya Náttúru – lívfrøðiligt margfeldi” í 2006 var fyrsta átakið at seta sáttmálan í verk í Føroyum.

Enn eru fá náttúruøki í Føroyum vard, men í ár kom nýggj náttúruverndarlóg í gildi í Føroyum. Náttúruverndarlógin er eitt týðandi amboð at røkka málunum í lívmargfeldissáttmálanum, og gevur m.a. heimild at seta tiltøk í verk til tess at verja sløg, áseta reglur fyri innflutning av lívverum og skipa verndarøkir.

Endamálið við løgtingslógini er at røkja margfeldið og tær vistfrøðiligu tilgongdirnar í náttúruni, bæði fyri náttúruna sjálva og fyri náttúruna sum grundarlag undir burðardyggum virksemi, tilfeingi, mentan, heilsu og trivnaði hjá Føroya fólki nú og í framtíðini.

Í løgtingslóg nr. 70 frá 22. mai 2023 um náttúruvernd (náttúruverndarlógini) stendur um økisverndarmið:

§ 18 Verndarøkir á landi, í áum, vøtnum, ósum og løkum og í sjónum eftir hesum kapitlinum skulu gera sítt til at verja:

1. fjølbroytnið av náttúrusløgum og landsløgum,
2. sløg og ílegumargfeldi,
3. hótta náttúru og vistfrøðilig nyttuøkir hjá vardum sløgum,
4. stórar heilar vistskipanir, eisini so at tær kunnu vera atkomandi til einfalt útlív,
5. økir við serstøkum náttúrusøguligum virðum,
6. náttúru, sum er merkt av brúki gjøgnum tíðirnar, ella sum eisini hevur mentanarsøgulig virðir, og at skipa brúk, sum ger sítt til at røkja náttúruvirðini,
7. vistfrøðiligar samanhangir og landslagssamanhangir innanlands og altjóða ella
8. tilvísingarøkir til at fylgja gongdini í náttúruni.

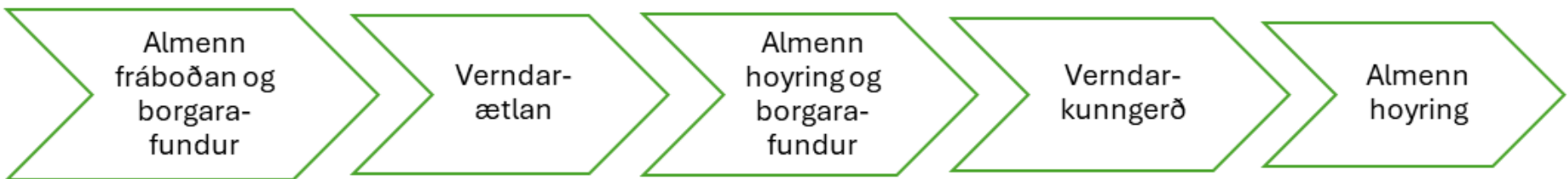
TILGONGDIN

Tá verndarkunngerð verður gjørd, er umráðandi at lýsa týdningarmestu avleiðingarnar, sum økisverndin kann væntast at fáa. Tískil hevur tað stóran týdning, at fólk, sum búgva í ella nærhendis økjum, sum eru í uppskoti at gerast verndarøkir, eru partur av tilgongdini.

At lýsa økið og verndina er fyrsta stig í tilgongdini fram ímóti at gera eina verndarkunngerð. Sum liður í hesum, verða fundir við viðkomandi partar, so sum kommunu, jarðareigarar, brúkarar av økinum, felagsskapir og myndugleikar.

Síðani verður ein verndarætlan gjørd, har ymsir verndarflokkar verða lýstir og avleiðingar av verndini verða viðgjørdar. Verndarætlanin verður almannakunngjørd sambært §25 í náttúruverndarlógini, og tá verður hoyring og aftur møguleiki at senda inn viðmerkingar.

Uppskot til verndarkunngerð, saman við møguligari røktar- og umsitingarætlan, verður síðani orðað og send í almenna hoyring. Samandráttur av tilgongdini sæst niðanfyri.

VERNDARFLOKKAR

Verndarøki eru við til at rækja margfeldið og vistfrøðiligu tilgongdirnar í náttúruni, og kunnu ikki innihalda stór náttúruinntiv, so sum serliga dálkandi ídnað.

Ymisku verndarflokkarnir eru tjóðgarður, landslagsverndarøki, náttúrufriðøki, lívøkisvernd og sjóverndarøki.

Tjóðgarður hevur m.a. sum endamál at verja náttúruøki ímóti størri náttúruinntivum, og ein tjóðgarður kann heldur ikki innihalda stór inntiv. Útilív kann eisini vera eitt týðandi endamál við vernd í tjóðgarði.

Náttúrufriðøki er tann strangasti verndarflokkurin eftir náttúruverndarlógini. Hetta eru økir, sum hava hótta, sjáldsama ella viðkvæma náttúru, umboða eitt ávíst náttúruslag, hava serstakan týdning fyri lívsmargfeldi, hava serlig jarðfrøðilig fyrbrigdi ella serligt náttúruvísindaligt virði.

Landslagsverndarøki kann vera náttúru- ella mentanarlandslag við vistfrøðiligum, mentanarligum ella upplivingarligum virði, ella sum er samleikaskapandi.

Sjóverndarøkir eru økir á sjónum.

Lívøkisvernd kann verða brúkt til økir sum hava ella kunnu fáa serligan týdning sum vistfrøðilig nytuøkir.

Umsitingar- og røktarætlan

Náttúrumyndugleikin skal gera eina ætlan fyri røkt av verndarøki, har ið røkt ella brúk krevst til at varða um verndarvirðini. Talan kann t.d. vera um at beina fyri fremmandum gróðri, at taka upp eftir náttúruinntiv, at gera einfalda uppmerking ella gerð av gøtum, brúm o.ø. í verndarøkinum, har ið tað krevst til at beina ferðslu til at verja verndarvirðini.

Tá tað er viðkomandi at gera eina røktarætlan, skal uppskot leggjast fram samstundis við verndarkunngerðina, um hetta ber til.

Afturat tí skulu meiri víðfevndar umsitingarætlanir gerast fyri stór verndarøkir, har ið tað eru fleiri brúkaraáhugamál, eitt nú tjóðgarðar og landslagsverndarøkir. Røktarætlanin kann eisini vera partur av eini umsitingarætlan.

Nýtsla og burðardygd

Sum heild skal verndin ikki vera til hindurs fyri, at burðardygt brúk, sum styðjar upp undir verndarendamálið í einum øki, kann halda fram. Tí kann siðbundin nýtsla av økjum uttargarðs ofta halda fram, eisini eftir at økið er vart. Hetta er t.d. tøka av berum og soppum, fisking, seyðabit, vanlig ferðsla til gongu, baðing og annað útilív.

Ein verndarlýsing er vanliga ikki til hindurs fyri viðlíkahald av verandi bygningum, øðrum útbúnaði og almennum undirstøðukervi, sum longu er í økinum. Nýbygging, vegagerð, uppseting av ymsum útbúnaði og inntiv í lendið eru ikki loyvd í verndarøki, uttan so at byggingin ikki hevur ávirkan á náttúruvirðini í økinum, ella um onnur týðandi samfelagsáhugamál gera tað neyðugt. Verndin kann avmarka ræðisrættin til lendið, t.d. til avveiting og taðing. Røkt av lendum kann tó í ávísu førum vera ynskilig og í tráð við verndarendamálið og røktarætlanina.

LÝSING AV ØKINUM

Skúgvoy hevur serligt fuglalív, t.d. eru stórir stovnar av lomviga, havhesti, skrápi og skúgvi í oynni, og sjáldsama nógv av fjallamurru og grágrælingi eigur í oynni.

Víddin á Skúgvoy er 12,5 km², og oyggin er skipað í fimm hagapartar. Fuglabjörgini á vestursíðuni eru nærum 400 m høg, og oyggin annars er fyri tað mesta vallaður hagi, umframt nøkur smærri mýrilendi, áir og einstøk vøtn.

Samlaða áseyðatalið er 990 seyðir, og 32 hava bústað í Skúgvoy.

Í viðgerðini av verndini fer at verða mett um ymisk mørk og sløg av vernd, har hugt verður eftir endamáli, náttúruinntivum og landafrøðiligum mørkum.

Myndir: Silas Olofson, Ólavur Frederiksen, Nicolas Vera-Ortiz, Jesper Sonne og Marita Gullklett

umhvørvisstovan

Traðagøta 38 · Postboks 2048 · FO-165 Argir · Tlf: +298 34 24 00 · us@us.fo · www.us.fo